

Dato 15-09-2023

Sagsnr. 05-0801-576

Puljeopslag vedrørende SSA 2023-2026: tidlig indsats og forebyggelse af mistrivsel og psykiske lidelser hos børn og unge

Hermed inviteres kommuner i samarbejde med skoler, og gerne i samarbejde med en forskningsinstitution eller anden aktør, til at søge midler til at udvikle og afprøve implementering af en model for tidlig opsporing og indsats i forhold til begyndende psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykiske lidelser. Modellen beskrives i vedlagte materiale fra Sundhedsstyrelsen og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet: *"Psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse hos børn og unge – Model for tidlig opsporing og indsats i grundskolen"*.

Med aftale om udmøntningen af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds og arbejdsmarkedsområdet 2023-2026 (se bilag 2) er der afsat midler til et initiativ om tidlig indsats og forebyggelse af mistrivsel og psykiske lidelser hos børn og unge, som er en del af den **politiske** aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra september 2022. Aftaleteksten lyder som følger: *"Med henblik på forebyggelse af psykisk mistrivsel og psykiske lidelser hos børn styrkes den tidlige og forebyggende indsats i grundskolen, bl.a. med fokus på børn i særlig risiko. Det foreslås at afdække erfaringer og udvikle og afprøve værktøjer, der skal kunne anvendes i grundskolen, hvor lærere skal kunne genkende begyndende mistrivsel samt have forståelse for tidlige symptomer på psykisk lidelse"*.

Der kan desuden læses mere om baggrunden for initiativet i Sundhedsstyrelsens og Social- og Boligstyrelsens faglige oplæg til en 10-årsplan - Bedre mental sundhed og en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser¹

Der er afsat 1,2 mio. kr. til at afdække erfaringer og udvikle værktøjer og 12,0 mio. kr. til at afprøve værktøjerne i kommunerne i 2023-2026. Midlerne udmøntes ultimo 2023. Projekterne skal igangsættes ultimo 2023 og afsluttes senest med udgangen af 2026.

Frist for ansøgning om midler er den 27. oktober 2023.

1. Formål

Det overordnede og langsigtede mål med puljen er at forebygge udvikling og forværring af psykiske lidelser hos børn og unge.

Initiativet har til formål at understøtte det pædagogisk personale i grundskolen med at opspore begyndende psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykiske lidelser hos børn/unge, samt understøtte dialogen mellem personalet og andre faggrupper, når der opstår bekymring for et barn/en ung.

¹ Sundhedsstyrelsen, Fagligt oplæg til en 10-årsplan - Bedre mental sundhed og en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser (2022): <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2022/fagligt-oplaeg-til-en-10-aarsplan>

På baggrund af erfaring og viden, som indsamles i kommunerne i forbindelse med afprøvningen af modellen vil materialet blive justeret. Derefter vil det blive vurderet, om modellen kan danne grundlag for nationale anbefalinger til en tidlig indsats og opsporing af psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykiske lidelser hos børn og unge i grundskolen.

Formålet med modellen er at understøtte kommuner, skoleledelse og det pædagogiske personale i at:

- Opspore de børn og unge som viser tegn på psykisk mistrivsel, så der kan iværksættes en tidlig indsats.
- Følge et barns udvikling systematisk og omsætte den viden, der etableres om barnet, i det pædagogiske arbejde med barnet og med klassen.
- Understøtte det pædagogiske arbejde med et refleksions- og dialogredskab, som kan kvalificere og systematisere dialogen om et barn i psykisk mistrivsel og tydeliggøre handleveje, når et barn har behov for en indsats uden for skolen.
- Bidrage til en fælles forståelse og et fælles sprog på tværs af det pædagogiske personale, resourcepersoner på skolen, barnet og dets forældre, primære voksne samt øvrige samarbejdspartnere i eksempelvis PPR, lettere behandlingstilbud i kommunerne og børne- og ungdomspsykiatrien, herunder at understøtte beslutning om at opsøge tilbud uden for skolen.

2. Baggrund

Et stigende antal børn og unge er i psykisk mistrivsel, og mere end hvert syvende barn eller ung får diagnosticeret mindst én psykisk lidelse, inden de fylder 18 år. Psykisk mistrivsel og psykisk lidelse hos børn og unge kan have store konsekvenser for deres udviklingsmuligheder, ligesom det kan påvirke deres trivsel og funktion i hjemmet og i skolen, samt samværet med jævnaldrende. Dertil kommer de konsekvenser, det kan give for den enkelte familie.

Psykiske lidelser starter ofte i barndommen, idet halvdelen viser sig før 14-årsalderen. Tegn på udviklingsforstyrrelser som autisme og ADHD vil ofte vise sig inden for de første leveår, og det er således muligt at igangsætte forebyggende indsatser tidligt.

Forskning viser at der i dag kan gå flere år før børn og unge i psykisk mistrivsel får den rette hjælp². Med den rette indsats tidligt er det muligt at forebygge eller forsinke udviklingen af psykisk lidelse eller følgevirkninger af en uopdaget udviklingsforstyrrelse.

Det pædagogiske personale i grundskolen oplever børnene/de unge i hverdagen og har løbende dialog med forældre eller de primære voksne. Det pædagogiske personale vil derfor, sammen med forældrene, ofte tidligt blive opmærksomme på psykisk mistrivsel og tegn på psykiske lidelser hos børn og unge.

Modellen introducerer et fælles afsæt i arbejdet med at opspore tidlige tegn på psykisk mistrivsel og psykiske lidelser, samt en systematisk inddragelse af og dialog om det pædagogiske personales observationer med henblik på at sætte ind med den rette indsats tidligt i forløbet.

Modellen indebærer, at der er kendte handleveje til relevante indsatser og tilbud uden for skolen til børn og unge med psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse. Modellen forventes ikke mindst at være relevant som indgang til det kommunale lettilgængelige tilbud, der med den politiske aftale om *10-årsplan for psykiatri og mental sundhed* skal etableres i 2024.

3. Præsentation af modellen

² Hansen AS et. al. Help-seeking pathways prior to referral to outpatient child and adolescent mental health services. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. (2021);26(2):569-585. doi:[10.1177/1359104521994192](https://doi.org/10.1177/1359104521994192)

Sundhedsstyrelsen og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har, med inddragelse af en ekspert-gruppe, udarbejdet materialet *"Psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse hos børn og unge – Model for tidlig opsporing og indsats i grundskolen"* (se bilag 3), som danner ramme for implementering af modellen. Modellen indeholder tre dele: 1) Organisering af samarbejde og kendte handleveje, 2) Fælles vidensgrundlag om psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse, 3) Anvendelse af SDQ-værktøjet i grundskolen og udpegning af ressourcepersoner. Disse uddybes i materialet. Se en sammenfatning på side 8-9 i materialet.

4. Afprøvning

Ansøger kan søge puljen med det formål at udvikle og afprøve implementering af modellens tre dele:

- A. Udvikling og implementering af et koncept for organisering af samarbejde og kendte handleveje ved mistanke om psykisk mistrivsel og psykiske lidelser i grundskolen (se kapitel 3)
 - a. *Herunder for eksempel afklaring af lokale handleveje på skolen og i kommunen, overgang til lettere behandlingstilbud og eventuelt andre relevante tilbud i kommunen, beskrivelse af samarbejde og ansvarsfordeling mellem pædagogisk personale, ressourceperson og øvrige aktører.*
- B. Udvikling og implementering af et koncept for at etablere et fælles vidensgrundlag, som giver pædagogisk personale øget viden om tidlige tegn på psykisk mistrivsel og psykiske lidelser, herunder anvende refleksions- og dialogredskabet om tegn på psykisk mistrivsel (se det samlede vidensgrundlag i kapitel 4)
 - a. *Herunder for eksempel ved at omsætte vidensgrundlaget i kapitel 4 til et undervisningsmateriale i form af e-læring/oplæg/workshops/andet.*
- C. Udvikling og implementering af et koncept for igangsættelse, udførelse og evaluering af SDQ-værktøjet i grundskolen med anvendelse af ressourcepersoner (se kapitel 5)
 - a. *Herunder for eksempel beskrivelse af kompetencer/kompetenceudvikling til ressourcepersoner, funktionsbeskrivelse for ressourceperson og vejledning i at bruge SDQ-værktøjet.*

Det vedlagte materiale beskriver de tre dele og rammesætter arbejdet med modellen. Ansøger kan tilpasse materialet, så det får et format, der kan anvendes i den lokale kontekst.

Der er således udstrakt mulighed for at designe implementeringen i de enkelte projekter. Der er dog fem vigtige fokusområder for afprøvningen. Afprøvningen skal:

- 1) Afdække barrierer og muligheder for at etablere et fælles vidensgrundlag, som giver pædagogisk personale øget viden om tegn på psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse gennem udbredelse af vidensgrundlaget i modellens del 2 (kapitel 4 i materialet).
- 2) Afdække barrierer og muligheder for at anvende SDQ som dialogværktøj i grundskolen som led i en tidlig opsporing af børn og unge med tidlige tegn på psykisk mistrivsel og psykisk lidelse med udgangspunkt i rammen beskrevet i modellens del 3 (kapitel 5 i materialet).
- 3) Undersøge om modellen i sin helhed (del 1-3) kvalificerer dialogen mellem barn, forældre, primære voksne og personale i grundskolen samt dialogen mellem skolen og øvrige aktører (for eksempel lettere psykologiske behandlingstilbud i kommunen og børne- og ungdomspsykiatrien).
- 4) Undersøge om modellen i sin helhed (del 1-3) understøtter, at flere børn og unge får den nødvendige hjælp i rette tid.
- 5) Bidrage til en kvalificering af materialets tre dele på baggrund af afprøvningen; 1) Organisering af samarbejde og kendte handleveje (kapitel 3), 2) Fælles vidensgrundlag om psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse (kapitel 4) 3) Anvendelse af SDQ-værktøjet i grundskolen og udpegning af ressourcepersoner (kapitel 5).

Der er følgende succeskriterier for implementeringen:

- At pædagogisk personale kan genkende og handle på begyndende tegn på psykisk mistrivsel og psykisk lidelse.
- At pædagogisk personale kender og anvender en systematisk tilgang ved bekymrende adfærd ved at inddrage refleksions- og dialogredskab om tegn på psykisk mistrivsel.
- At der udpeges en eller flere ressourcepersoner tilknyttet skolen, som har/får kompetencer til at udføre og fortolke SDQ.
- At pædagogisk personale kan omsætte deres viden om barnet i besvarelsen af SDQ.
- At skolen har en klar arbejdsgang og ansvarsfordeling, som sikrer, at der arbejdes systematisk med tidlige indsatser, som løbende dokumenteres, justeres og evalueres ved bekymring for psykisk mistrivsel.
- Ansøger kan opstille andre succeskriterier

5. Hvem kan søge om midler fra puljen?

Puljen kan søges af en eller flere kommuner i samarbejde med de skoler, der skal gennemføre afprøvningen. Puljen kan med fordel søges i samarbejde med andre aktører, gerne en forskningsinstitution.

Sundhedsstyrelsen forventer at give midler til 1-6 projekter.

6. Krav til puljeansøgningerne

For at ansøger kan komme i betragtning til støtte, skal følgende fremgå af ansøgningen (jf. tilhørende ansøgningsskema):

- Overordnet beskrivelse af implementering af modellen (modellen beskrives i vedlagte materiale "*Psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse hos børn og unge - Model for tidlig opsporing og indsats i grundskolen*"), herunder:
 - Et koncept for hvordan kapitel 4 omsættes til et fælles vidensgrundlag udbredt blandt det pædagogisk personale og andre relevante aktører i grundskolen
 - Et koncept for hvordan SDQ kan understøtte det pædagogiske personale og ressourcepersoner i at opspore børn og unge med tegn psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykiske lidelser, herunder ansvarsfordeling, ressourceperson og kompetencer (se kapitel 5)
 - Et koncept for etablering af kendte handleveje ved mistanke om psykisk mistrivsel og psykiske lidelser i grundskolen (se kapitel 3)
- Proces- og tidsplan for afprøvningen, herunder hvornår den endelige slutrapport oversendes til Sundhedsstyrelsen.
- Hvordan ansøgere vil monitorere implementeringen, herunder de opstillede succeskriterier for implementeringen
- Angive, at der er indgået et samarbejde med de skoler, der skal forestå afprøvningen
- Eventuelt samarbejde med relevante aktører på området, for eksempel lettilgængelige tilbud i kommunerne, PPR, børne- og ungdomspsykiatrien med videre.
- Detaljeret budget
- Projektleder med dokumenteret projektledererfaring
- Juridisk ansvarlig leder af projektet

Det er desuden en forudsætning for at kunne søge om midler, at kommuner der skal afprøve indsatser:

- Har lettere behandlingstilbud til børn og unge med psykisk mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse, der kan tilbydes de børn og unge der opspores med indsatsen. Initiativet skal således på sigt ses i sammenhæng med initiativet vedr. "Et lettilgængeligt tilbud til børn og unge i kommunerne", som etableres fra 2024 og frem i alle kommuner.
- Materiale, som kommuner og skoler anvender og/eller udvikler som en del af afprøvningen, stilles til rådighed for Sundhedsstyrelsen og Styrelsen og Undervisning og Kvalitet både under og efter projektperioden.
- At der laves en udførlig slutrapport, hvor resultaterne af afprøvningen indgår, herunder design, metode, relevant teori, resultater og perspektivering.
- Står til rådighed for/bidrager til en kvalificering af modellen på baggrund af afprøvningen

7. Kriterier for udvælgelse af ansøgninger

Ud over de ovenfor nævnte krav til ansøgning, som skal være opfyldt for modtagelse af støtte, vil Sundhedsstyrelsen vurdere og prioritere ansøgningerne ud fra, i hvor høj grad ansøgningerne opfylder følgende kriterier:

- Projektet gennemføres i samarbejde med en forskningsinstitution eller andre lignende offentlige, semioffentlige eller private aktører, og der er et tæt samarbejde mellem projektledelsen og den udvalgte aktør om udvikling af afprøvningsdesign, model (jf. afsnit 4) og opfølgning med videre.
- Projektet gennemføres på tværs af flere kommuner og flere skoler, gerne indskoling.
- Projektet afprøver forskellige implementeringsdesign eventuelt med kontrolgruppe.
- Det er velbeskrevet, hvordan afprøvningen understøtter de fem væsentlige fokusområder i afsnit 4.
- Det er velunderbygget i ansøgningsmaterialet, at projektet kan opnå de i afsnit 4 beskrevne succeskriterier.

Det kan være nødvendigt at justere i nogle af ansøgningerne.

Ansøgere forpligter sig til at indgå i dialog med Sundhedsstyrelsen om projektet inden projektstart.

I ansøgningen skal der angives en kontaktperson, som Sundhedsstyrelsen kan kontakte ved eventuelle spørgsmål i forbindelse med vurdering af ansøgningen.

8. Hvad kan der ansøges om støtte til?

Der kan ansøges om midler til følgende:

- Lønudgifter til projektledere og medarbejdere i for eksempel kommuner, forskningsinstitutioner eller lignende offentlige, semioffentlige eller private samarbejdspartnere.
- Udgifter til relevante fagpersoner, herunder for eksempel opnormering af pædagogisk eller sundhedsfagligt personale i grundskolen, eventuelt opnormering af psykologfagligt personale til lettere behandling i kommunen
- Udvikling af materiale
- Udgifter til kompetenceudvikling
- Udgifter til BørnUngeLiv-licens med henblik på adgang til SDQ
- Transport inkl. ophold efter statens regler
- Revisionsudgifter

Der kan ikke ansøges om midler til følgende:

- Aktiviteter og lønmidler, der har karakter af almindelig drift, for eksempel husleje og telefon
- Udgifter, der afholdes uden for projektperioden

9. Afrapportering

Bevillingsmodtager forpligter sig til at udarbejde en detaljeret slutrapport efter endt projektperiode, hvor projektets model og fund beskrives.

Desuden er bevillingsmodtagere forpligtet til at afrapportere til Sundhedsstyrelsen om budget og tidsplan overholdes, eller om der er afvigelser i forhold til det, der er givet tilsagn om. Afrapporteringen skal ske løbende og som minimum én gang årligt i den årlige statusrapport.

Den viden og de materialer, der udvikles i projektet, skal løbende gøres tilgængelig for Sundhedsstyrelsen, og kan ikke tilbageholdes i forskningsøjemed.

10. Økonomi

Det samlede beløb, som udmøntes i ansøgningspuljen er 12 mio. kr. Sundhedsstyrelsen forventer at give midler til 1-6 projekter.

Der er ikke krav om egenfinansiering, men det må gerne indgå.

Det er op til ansøger og projektdesign, hvor lang tid projektet varer, men alle projekter skal være afsluttet og slutrapport skal være sendt til Sundhedsstyrelsen med udgangen af 2026. Ansøger sender detaljeret budget, hvor det fremgår, hvordan de ansøgte midler fordeles ud på årene.

Ansøgere skal være opmærksomme på, at Sundhedsstyrelsen kun giver bindende tilsagn for ét år ad gangen. Tilsagnet forudsættes af målopfyldelse, proces og effekt beskrevet i den årlige statusrapport. Der vil kunne godkendes anvendelse af midler fra tidligere år senere igennem projektperioden.

11. Tidsfrister

Aktivitet	Estimeret tidsramme
Puljeopslag offentliggøres	15. september 2023
Ansøgningsfrist	27. oktober 2023
Forventet tilsagn og afslag til ansøgere	Medio december 2023
Projektstart	Ultimo 2023
Projekter skal være afsluttet og slutrapport oversendt til Sundhedsstyrelsen	31. december 2026

12. Ansøgningsprocedurer

Ansøgningen skal være Sundhedsstyrelsen i hænde **senest 27. oktober 2023**.

Sundhedsstyrelsens ansøgningskema (inklusive alle 4 delskemaer) SKAL anvendes og udfyldes. Kun ansøgninger, der er skrevet i ansøgningskemaet, vil komme i betragtning. Delskema 2, "Beskrivelse af projektet", må maksimalt fylde 5 sider (skrifttype Arial, skriftstørrelse 10). Delskema 3 og 4 er Excel-ark.

Inden ansøgningskemaet udfyldes, læses "Vejledning til ansøgningskema om tidlig indsats og forebyggelse af mistrivsel og psykiske lidelser hos børn og unge".

Ansøgningen sendes underskrevet, elektronisk til syp-puljer@sst.dk, samt CC: imvs@sst.dk. I emnefeltet skrives "Pulje 2023-2026: Tidlig indsats og forebyggelse af mistrivsel og psykiske lidelser hos børn og unge - journalnummer 05-0801-1180"

Ansøgningen skal være underskrevet af en ledelsesrepræsentant.

13. Yderligere oplysninger

Sundhedsstyrelsen kan kontaktes i ansøgningsperioden vedr. spørgsmål til puljen.

Eventuelle generelle faglige spørgsmål:

Ida-Marie Vibjerg Søby T: 29 40 62 61, M: imvs@sst.dk

Spørgsmål vedr. økonomi og administration:

Per Hemmingsen, T: 20 54 57 23, M: pehe@sst.dk